

POSTANOWIENIE

Dnia 13 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Sadowski (przewodniczący)

SSN Paweł Czubik (sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

w sprawie ze skargi Komitetu Wyborczego Wyborców (...)
od uchwały nr [...] /2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 10 września 2019 r.
w sprawie oddalenia odwołania od uchwały nr (...) /2019 Okręgowej Komisji
Wyborczej w G. w sprawie odmowy rejestracji listy kandydatów na posłów Komitetu
Wyborczego Wyborców (...),
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 13 września 2019 r.,

skargę oddala.

UZASADNIENIE

Uchwałą Nr (...) /2019 z dnia 6 września 2019 r. Okręgowa Komisja Wyborcza w G. odmówiła rejestracji listy kandydatów na posłów, zgłoszonej w okręgu wyborczym nr (...) przez Komitet Wyborczy Wyborców (...), z powodu dołączenia do zgłoszenia tylko 3.682 prawidłowych podpisów wyborców popierających zgłoszenie listy kandydatów, tj. niespełnienia wymogu określonego w art. 210 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 684 ze zm., dalej jako: k.wyb.). Okręgowa Komisja Wyborcza w G. pierwotnie weryfikując dane zawarte w wykazach podpisów popierających listę kandydatów na posłów stwierdziła następujące wady:

1) niepoprawna treść adnotacji wynikającej z art. 209 § 3 Kodeksu wyborczego - 21 pozycji,

- 2) niepełny bądź nieczytelny zapis imion i nazwisk - 41 pozycji,
- 3) niepełny lub należący do innego okręgu wyborczego adres zamieszkania - 256 pozycji,
- 4) niepełny lub nieczytelny zapis numeru PESEL - 96 pozycji,
- 5) złożonego na wykazie podpisu - 9 pozycji,
- 6) powtórzenie danych osobowych na wykazach poparcia - 40 pozycji.

Natomiast w wyniku weryfikacji numerów PESEL oraz imion i nazwisk popierających listę kandydatów na posłów przeprowadzonej następnie przy wykorzystaniu Systemu Rejestrów Państwowych (ŹRÓDŁO) ujawniono wady w postaci:

- 1) umieszczenia na wykazach poparcia osób zmarłych - 396 pozycji,
- 2) podania numerów PESEL nie przypisanych do żadnej osoby - 3 pozycje,
- 3) podania błędnych numerów PESEL - 680 pozycji,
- 4) wskazania błędnych danych dotyczących imion i nazwisk osób popierających - 465 pozycji.

Pełnomocnik Wyborczy Komitetu Wyborców (...) w terminie złożył odwołanie od powyższej uchwały, wnosząc o:

- 1) dokładne wskazanie podpisów poparcia uznanych przez komisję za nieprawidłowe i ich okazanie lub udostępnienie upoważnionej osobie z komitetu wyborczego,
- 2) ponowną weryfikację i przeliczenie podpisów uznanych przez okręgową komisję za nieprawidłowe zgodnie z art. 209 § 2 k.wyb. (sprawdzanie według adresów zamieszkania, a nie według adresów ze spisu wyborców),
- 3) podjęcie uchwały o zarejestrowaniu listy kandydatów, w sytuacji, gdy po ponownym przeliczeniu okaże się, że liczba jest większa niż 5.000 lub w sytuacji, gdy komitet rejestruje listy kandydatów popartych podpisami w co najmniej 21 okręgach wyborczych.

Uchwałą nr [...] /2019 z dnia 10 września 2019 r., Państwowa Komisja Wyborcza, na podstawie art. 218 § 2 k.wyb., oddaliła powyższe odwołanie Komitetu Wyborczego Wyborców (...) od uchwały Nr (...) /2019 Okręgowej Komisji Wyborczej w G. z dnia 6 września 2019 r. w sprawie odmowy rejestracji listy kandydatów komitetu wyborczego pod nazwą Komitet Wyborczy Wyborców (...) w okręgu

wyborczym nr (...) w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.

W uzasadnieniu uchwały wskazano, że z przepisu art. 209 § 2 k.wyb. wynika obowiązek czytelnego wskazania określonych danych (tj. nazwiska i imienia, adresu zamieszkania i numeru ewidencyjnego PESEL) w wykazie osób udzielających poparcia dla zgłoszenia listy kandydatów na posłów. Spełnienie ustawowych warunków przez udzielającego poparcia jest niezbędne, z uwagi na to, że niedotrzymanie chociażby jednego z nich uniemożliwia sprawdzenie, czy popierający zgłoszenie jest ujęty w rejestrze wyborców. W dalszej części wskazano, że rejestr wyborców potwierdza prawo wybierania oraz prawo wybieralności. Adres zamieszkania, o którym mowa m.in. w przepisie art. 209 § 2 k.wyb., musi być wobec tego zgodny z adresem wskazanym w rejestrze wyborców. Tylko bowiem w taki sposób można zweryfikować posiadanie m.in. czynnego prawa wyborczego.

Państwowa Komisja Wyborcza podkreśliła także, że zasady dotyczące zgłaszania list kandydatów na posłów, w tym szczegółowe regulacje dotyczące prawidłowego sporządzania wykazu podpisów poparcia (w tym obowiązku czytelnego wpisywania wszystkich danych wyborcy na wykazie podpisów poza własnoręcznym podpisem) zostały podane do publicznej wiadomości na stronie internetowej Komisji w „Informacji o zasadach i sposobie zgłaszania list kandydatów na posłów w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.” (ZPOW-611-17/19) w dniu 10 sierpnia 2019 r. Również wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej, zawierające szczegółowy opis procedury związanej z przyjmowaniem zgłoszeń list kandydatów na posłów i sprawdzania wykazu podpisów poparcia (uchwała Nr 85/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 2019 r. w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych dotyczących przyjmowania zgłoszeń i rejestracji list kandydatów na posłów i kandydatów na senatora w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.), dostępne są na stronie internetowej PKW. Dlatego też każdy komitet wyborczy oraz każdy zainteresowany wyborca miał możliwość zapoznania się z obowiązującymi zasadami w zakresie prawidłowego sporządzenia wykazów podpisów poparcia oraz zasad ich sprawdzania przez okręgowe komisje

wyborcze. Zarówno w informacji jak i w wytycznych szczegółowo wskazano m.in. jak należy poprawnie wskazać adres zamieszkania wyborcy, tj. że obejmuje on: nazwę miejscowości (miasta, wsi, osady) oraz nazwę ulicy i numer domu oraz numer lokalu (mieszkania). Podawanie kodu pocztowego nie jest wymagane. W miejscowościach, w których nie ma ulic konieczne jest wskazanie numeru domu (posesji). Podanie numeru lokalu dotyczy tylko budynków wielomieszkaniowych. Brak danych lub niepełne określenie adresu zamieszkania spowoduje uznanie poparcia za złożone wadliwie. Uznaje się za prawidłowo udzielone poparcie, gdy zamiast wskazania pełnego brzmienia nazwy miejscowości w rubryce „Adres zamieszkania” popierający posłuży się powszechnie używanym i jednoznacznie rozumianym skrótem tej nazwy, jeżeli inne dane dotyczące adresu zamieszkania (nazwa ulicy, nr domu, nr lokalu) zostały podane zgodnie z wymaganiami. Za prawidłowo udzielone poparcie uznaje się również takie, w którym zamiast dokładnego podania adresu zamieszkania w rubryce na to przeznaczonej postawiono znak odnośnika do adresu wskazanego w pozycji bezpośrednio wyżej umieszczonej w wykazie podpisów, jeżeli osoby wymienione w tych pozycjach zamieszkują pod tym samym adresem. Z powyższego wynika zatem wprost, że adres zamieszkania nie jest kwestionowany z powodu użycia np. powszechnie używanego i jednoznacznie rozumianego skrótu nazwy miejscowości. Tym bardziej adres zamieszkania nie jest kwestionowany z powodu niewpisania wyrazów „ul.”. Nie jest to bowiem podstawa do kwestionowania adresu zamieszkania. Natomiast w przypadku, gdy wskazane w wykazie dane (poza własnoręcznym podpisem) wpisane są w sposób nieczytelny (niezależnie od przyczyny), albo są błędne lub niepełne, okręgowa komisja wyborcza, stosownie do art. 209 § 2 k.wyb., nie może uznać takiego podpisu za prawidłowy.

Poza tym, w pomocniczym formularzu wykazu podpisów podanym do publicznej wiadomości na stronie internetowej Komisji, stanowiącym załącznik do powołanej wyżej informacji o zgłaszaniu list kandydatów Państwowa Komisja Wyborcza wyraźnie wskazała w nazwie kolumny „Adres zamieszkania” (pogrubioną czcionką), że adres ten musi być „zgodny z adresem ujęcia w rejestrze wyborców”. Na takich też formularzach wykazu podpisów, tj. ze wskazaniem pogrubioną czcionką w kolumnie „Adres zamieszkania”, że wpisywany adres zamieszkania

musi być „zgodny z adresem ujęcia w rejestrze wyborców”, Komitet Wyborczy Wyborców (...) zbierał podpisy w okręgu wyborczym nr (...) w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

Państwowa Komisja Wyborcza wyjaśniła także, że wada niepoprawnej treści adnotacji wynikającej z art. 209 § 3 k.wyb. oznacza, iż w adnotacji, ani w żadnym innym miejscu wykazu nie podano numeru okręgu wyborczego (dwie karty wykazu). Stanowi to naruszenie ww. przepisu, zgodnie z którym numer okręgu wyborczego musi być wskazany w tej adnotacji. W związku z tym wyborcy udzielający poparcia nie mieli wiedzy, do jakiego okręgu wyborczego zgłoszona zostanie lista kandydatów, której udzielali poparcia.

Państwowa Komisja Wyborcza, po dokonaniu ponownej weryfikacji podpisów zakwestionowanych przez Okręgową Komisję Wyborczą w G. w dniu 10 września 2019 r., ustaliła, że zgłoszenie listy nie uzyskało poparcia, o którym mowa w art. 210 § 1 k.wyb. Państwowa Komisja Wyborcza uznała, że Okręgową Komisję Wyborczą w G. nieprawidłowo zakwestionowała 1 adres zamieszkania uznając go za nieprawidłowy. Wobec powyższego, prawidłowych podpisów złożono 3.683, a liczba ta jest mniejsza od wymaganej w art. 210 § 1 k.wyb.

Reasumując, Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że Okręgową Komisję Wyborczą w G., po ustaleniu, że zgłoszenie listy kandydatów nie uzyskało poparcia co najmniej 5.000 prawidłowo złożonych podpisów poparcia, słusznie odmówiła rejestracji listy kandydatów na posłów zgłoszonej przez Komitet Wyborczy Wyborców (...) na podstawie podpisów poparcia.

Powyższą uchwałę pełnomocnik wyborczy Komitetu Wyborczego Wyborców (...), zaskarżył w całości, zarzucając:

- naruszenie dyspozycji przepisu art. 209 § 2 i 3 w zw. z art. 210 § 2 oraz art. 5 pkt 9 k.wyb., poprzez błędną jego wykładnię, a co za tym idzie błędne przyjęcie, iż wyborca składający podpis na liście poparcia dla kandydatów danego komitetu w danym okręgu musi być wpisany w dacie składania podpisu do rejestru wyborców w danym okręgu, w sytuacji, gdy z treści art. 209 § 2 k.wyb. wynika wprost, że wyborca udzielający poparcia na liście kandydatów składa podpis obok czytelnie wpisanego swojego nazwiska i imienia, adresu zamieszkania i numeru

ewidencyjnego PESEL, zaś definicja legalna „stałego zamieszkania” została zawarta w art. 5 pkt 9 k.wyb.;

- naruszenie dyspozycji przepisu art. 18 w zw. z art. 209 § 2 k.wyb. oraz art. 28 § 1 k.wyb., poprzez błędne przyjęcie, iż wyborca składający podpis na liście poparcia dla kandydatów danego komitetu w danym okręgu musi być wpisany w dacie składania tego podpisu do rejestru wyborców w danym okręgu, a zatem wyborca wskazując na liście poparcia adres zamieszkania (bo taki jest wymóg stawiany przez racjonalnego ustawodawcę) musi być jednocześnie wpisany do rejestru wyborczego wyborców danego okręgu, albowiem według Państwowej Komisji Wyborczej, tylko sprawdzenie w rejestrze umożliwia potwierdzenie, że osoba udzielająca poparcia zamieszkuje na obszarze danego okręgu;

- nierzetelność, brak obiektywizmu w ocenie prawidłowości złożonych list, w szczególności co do nieuzasadnionego zarzutu błędnych numerów PESEL, podpisów oraz adresów. Zarzucono Państwowej Komisji Wyborczej oraz Okręgowej komisji Wyborczej w G. jednostronność w ocenie czytelności podpisów, czy nr PESEL, w sytuacji, gdy podpisy mogły składać osoby niepełnosprawne, osoby w podeszłym wieku, które mogą mieć i zazwyczaj mają problemy z pisanem
- co nie powinno dyskredytować takich podpisów poparcia z uwagi na ich nieczytelność. Zdaniem skarżącego, takie działanie Komisji nosi znamiona dyskryminacji takich osób, gdyż Komisja nie jest w stanie zweryfikować takich osób, a tym samym nie miała prawa zakwalifikować takich podpisów jako nieprawidłowych. Stanowi to naruszenie m.in. art. 21 ust. 1 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, zgodnie z którym zakazana jest wszelka dyskryminacja w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Skarżący wniósł o uznanie wywiedzionej skargi za zasadną i nakazanie Komisji niezwłoczne zarejestrowanie listy kandydatów w zakresie wskazanym orzeczeniem Sądu Najwyższego, przy uwzględnieniu, iż Państwowa Komisja Wyborcza uznała 1 dodatkowy podpis jako prawidłowy.

Jednocześnie, mając na uwadze dyspozycję art. 210 § 1 i § 2 k.wyb., jak również okoliczność, iż w dacie składania niniejszej skargi Komitet (...) ma zarejestrowane 19 okręgów z listami poparcia dla komitetu (z wymaganych 21 okręgów z wykazami poparcia) oraz 5 okręgów wyborczych w postępowaniu skargowym - włączając przedmiotowe postępowanie - również z wykazami poparcia, pełnomocnik wyborczy podniósł, że na wypadek uwzględnienia któregośkolwiek ze skarg, aż do osiągnięcia liczby 21 okręgów, pozostałe okręgi zgodnie z art. 210 § 2 k.wyb. winny zostać zarejestrowane bez list poparcia.

W uzasadnieniu podniesiono, że nie jest jednoznaczne, że „osoby udzielające poparcia dla utworzenia komitetu wyborczego na wykazie podpisów powinny wskazać adres, pod którym stale zamieszkują, co jest potwierdzone wpisem do rejestru wyborców, albowiem wymogu wskazanego *in fine* nie zawarto ani w dyspozycji art. 209 § 2 k.wyb., ani w definicji legalnej „stałego zamieszkania” zawartej również w tymże Kodeksie wyborczym (art. 5 pkt 9).

Odpowiedź na powyższą skargę wniosła zarówno Okręgowa Komisja Wyborcza w G., jak również Państwowa Komisja Wyborcza, które podtrzymały stanowiska wyrażone w zaskarżonych uchwałach. W obu przypadkach wniesiono o oddalenie skargi. Okręgowa Komisja Wyborcza w G. podniosła, że dokonując sprawdzenia prawidłowości list poparcia dokonała ich weryfikacji zgodnie z Kodeksem wyborczym, w wyniku czego ustaliła, że poparcie dla Komitetu w sposób prawidłowy zostało wyrażone przez mniejszą niż wymagana liczbę wyborców. Państwowa Komisja Wyborcza podkreśliła znaczenie prawidłowego wskazania adresu zamieszkania, umożliwiającego sprawdzenie posiadania prawa wybierania przez daną osobę, a także uwiarygodnienie, że podpis złożyła faktycznie osoba wskazana w wykazie. Ponadto adres zamieszkania, o którym mowa w przepisie art. 209 § 2 k.wyb. w ocenie Państwowej Komisji Wyborczej musi być zgodny z adresem ujęcia w rejestrze wyborców. Tylko w taki sposób można bowiem zweryfikować posiadanie m.in. czynnego prawa wyborczego w wyborach. Przyjęcie innej interpretacji umożliwiłoby każdemu wyborcy (w tym także niezamieszkującym na obszarze danego okręgu wyborczego) udzielenie poparcia liście kandydatów zgłaszanej w danym okręgu, na podstawie jego oświadczenia o zamieszkiwaniu w danej miejscowości na obszarze tego okręgu wyborczego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Niniejsza skarga jest niezasadna i podlega oddaleniu.

Zgodnie z przepisem art. 210 § 1 k.wyb. zgłoszenie listy kandydatów przez komitet wyborczy wymaga poparcia, w sposób określony przepisami Kodeksu wyborczego, podpisami co najmniej 5.000 wyborców stale zamieszkałych w danym okręgu wyborczym.

Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy zasadnicze znaczenie ma wykładnia pojęcia „stałego zamieszkania”. Zgodnie z przepisem art. 5 pkt 9 k.wyb. przez pojęcie to należy rozumieć zamieszkanie w określonej miejscowości pod oznaczonym adresem z zamiarem stałego pobytu. Zakładając racjonalność ustawodawcy, który posługuje się w sposób precyzyjny siatką pojęciową, należy podkreślić, że definicja ta ma charakter autonomiczny. Co prawda, powyższa definicja legalna koresponduje z definicją „miejsca zamieszkania” sformułowaną w przepisie art. 25 k.c., zgodnie z którą miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu; nie należy jednakże traktować obu definicji jako tożsamy. Gdyby taki był cel ustawodawcy, posłużyłby się on w przepisie art. 5 pkt 9 k.wyb. formułą „w rozumieniu Kodeksu cywilnego”, odwołującą się do normy przyjętej na gruncie tej ustawy. W definicji ujętej w Kodeksie wyborczym pojawia się bowiem dopełnienie poprzez użycie zwrotu „stałe”. Pojęcie to analizować należy zatem przez pryzmat wykładni celowościowej, przy uwzględnieniu, że definicja ta wchodzi w zakres prawa publicznego. W odróżnieniu od prawa prywatnego, jednostka (w tym przypadku wyborca) nie ma możliwości swobodnego kształtowania swojej sytuacji prawnej i stosunków wiążących ją z państwem. Prawo publiczne nakłada na obywatela obowiązki dostosowania się do reguł kształtujących możliwość korzystania z czynnego prawa głosu. W ich zakres wchodzi m.in. możliwość oddania głosu w miejscu stałego zamieszkania, które w prawie wyborczym, co do zasady, jest tożsame z miejscem wskazanym w rejestrze wyborców. Uwzględniając powyższą definicję legalną, należy zwrócić również uwagę, że cechą charakterystyczną dla miejsca stałego zamieszkania jest nie tylko okoliczność założenia w tym miejscu ośrodka swoich osobistych i majątkowych interesów. Nie należy bowiem pomijać

okoliczności, że jednym z istotnych interesów obywatela jest możliwość skorzystania przez niego z przysługującego mu prawa do głosowania.

Ponadto, stałe zamieszkanie, o którym mowa w Kodeksie wyborczym jest bezpośrednio i w sposób jednoznaczny łączone z okręgiem wyborczym; chodzi więc o podpisy wyborców stale zamieszkałych w danym okręgu wyborczym (art. 210 § 1 k.wyb.). Natomiast miejsce zamieszkania w rozumieniu Kodeksu cywilnego to miejscowość (art. 25 k.c.). W realiach niniejszej sprawy oznacza to, że miejscem zamieszkania dla danej grupy osób w rozumieniu Kodeksu cywilnego jest G., a w rozumieniu Kodeksu wyborczego wyodrębniona część G., tj. dany okręg wyborczy.

W powyższym kontekście należy podkreślić, że na gruncie Kodeksu wyborczego duże znaczenie przypisuje się zatem rejestrowi wyborczemu, będącemu jedną z formalnych gwarancji rzetelności przeprowadzanych wyborów. Przyjmuje się, że rejestracja wyborców może wiązać się z pewnymi możliwościami manipulowania wynikami wyborów. Wobec tego niezbędne jest przyjęcie szczególnych środków, które zapewnią wiarygodność spisów wyborców. Sprowadza się to m.in. do rejestracji wszystkich osób mających prawo do głosowania, ich jednokrotnej rejestracji i rejestracji tylko tych, którzy mają prawo do głosowania (zob. M. A. Sarsjembajew, Spisy wyborców w prawie wyborczym, Studia Wyborcze 2011 nr 11, LEX/el). Znaczenie tych okoliczności podkreśla się również w orzecznictwie. Przykładowo Wojewódzki Sąd Administracyjny w G. orzekł, że „w zakresie istotnym dla wyznaczenia kręgu osób stale zamieszkujących na obszarze danej jednostki samorządu terytorialnego (zameldowanych na pobyt stały), rejestr wyborców w pełni odzwierciedla dane wynikające z ewidencji ludności. (...) Miarodajne dla ustalenia, czy dana osoba dysponuje „prawem wyborczym” (w tym prawem do poparcia inicjatywy referendalnej) są dane wynikające z rejestru wyborców. Zgodnie z art. 18 § 5 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 754) rejestr wyborców potwierdza prawo wybierania, a zatem to w oparciu o dane wynikające z tego właśnie rejestru zasadnym jest dokonanie weryfikacji podpisów poparcia mieszkańców uprawnionych do wybierania rady gminy (czy rady miasta na prawach powiatu), złożonych pod wnioskiem o przeprowadzenie referendum lokalnego.

Sprawdzenie podpisów poparcia inicjatywy referendalnej w oparciu o dane z rejestru wyborczego ma prowadzić do eliminacji przypadków, w których poparcie to zostało udzielone przez osoby, które jakkolwiek posiadają odpowiedni wiek i stale zamieszkują na terenie danej gminy, to jednak - w myśl art. 10 § 2 Kodeksu wyborczego - nie legitymują się w rzeczywistości prawem wybierania (czynnym prawem wyborczym)" (wyrok WSA w G. z dnia 19 stycznia 2018 r., III SA/Gd 991/17, Legalis nr 1716518).

Obywatel może zasadniczo oddać swój głos wyłącznie w miejscu, które wynika z wpisu w rejestrze wyborców. Oczywiście, istnieje możliwość oddania głosu w innym miejscu, jednakże wymaga to pewnej aktywności ze strony zainteresowanego wyborcy. Ustawodawca nie pozbawia obywatela w ten sposób prawa do głosowania, lecz wymaga od niego odpowiedniego postępowania, obwarowanego określonymi zasadami (np.: terminem zgłoszenia zmiany), które prowadzi do aktualizacji spisu wyborców.

Wbrew twierdzeniom Skarżącego, nie można kwestionować stanowiska, że wyborca składający podpis na liście poparcia dla kandydatów komitetu w danym okręgu musi być wpisany w dacie składania podpisu do rejestru wyborców w tym okręgu. Przyjąć należy, że zastosowanie mają analogiczne uregulowania jak w przypadku głosowania. Jeżeli wyborca w chwili składania podpisu poparcia nie jest wpisany do rejestru w danym okręgu, to nie można uznać go za uprawnionego do udzielenia takiego poparcia komitetowi wyborczemu w tym okręgu.

Warunki aktualizacji spisu wyborców zostały szczegółowo określone w przepisach § 10 i nast. rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie spisu wyborców (Dz.U. z 2015 r., poz. 5 ze zm.). W tym rozporządzeniu wskazane są przesłanki dopisania wyborcy do spisu wyborców lub skreślenia go z tej listy - stosownie do okoliczności. Wszelkie zmiany odnotowuje się w odpowiednich rubrykach. Państwo daje zatem obywatelowi odpowiednie instrumenty do zmiany miejsca oddania głosu w danych wyborach (w miejscu innym od miejsca jego stałego zamieszkania), jednakże nie zezwala na dowolność korzystania z nich. To samo należy odnieść do poparcia udzielanego listom kandydatów w wyborach parlamentarnych. Nie przeczy temu treść art. 18 § 8

k.wyb., zgodnie z którym wyborcy będący obywatelami polskimi, zameldowani na obszarze gminy na pobyt stały są wpisywani do rejestru wyborców z urzędu. Aby efekt taki został osiągnięty, obywatel musi jednak podjąć pewną aktywność w postaci zmiany miejsca zameldowania.

Dla rozstrzygnięcia zarzutów podniesionych w skardze istotną rolę odgrywa zatem przepis art. 5 pkt 9 k.wyb. w zw. z art. 18 § 1 i 5 k.wyb. W ten sposób ustawodawca wprowadza domniemanie, że miejsce zamieszkania wpisane do rejestru wyborców odpowiada miejscu faktycznego stałego miejsca zamieszkania. Ma ono gwarantować rzetelność całego procesu wyborczego (np. weryfikacji czy osoba popierająca daną listę wyborczą posiada czynne prawo wyborcze). Pozwala na wprowadzenie stosownego ładu nie tylko w zakresie przeprowadzania wyborów, ale także możliwości udzielania poparcia kandydatom na posłów (w związku z uprawnieniami, o których mowa w przepisie art. 209 k.wyb.). W przeciwnym razie dawałoby to pole do nadużyć i mogłoby się wiązać z naruszeniem zasady równości w prawie wyborczym.

Ustosunkowując się do podnoszonego przez Skarżącego zarzutu nierzetelności i braku obiektywizmu Państwowej Komisji Wyborczej w ocenie prawidłowości złożonych list, należy stwierdzić, że *de facto* nie wskazał on w żaden sposób na czym powyższe naruszenie miałoby polegać. Zarzut ten nie został skonkretyzowany i opiera się wyłącznie na ogólnej polemice z rozwiązaniami ustawowymi.

Dodatkowo, Sąd Najwyższy zauważa, że wskazana argumentacja dotycząca dyskryminacji osób niepełnosprawnych lub w podeszłym wieku, które mogą mieć trudności z czytelnym pisanem, jest wysoce nietrafna. Z treści przepisu art. 209 § 2 k.wyb. wyraźnie bowiem wynika, że wyborca chcący poprzeć określoną listę kandydatów musi jedynie własnoręcznie złożyć pod nią podpis. Kodeks wyborczy nie nakłada zatem takiego obowiązku na wyborcę w zakresie samodzielnego i własnoręcznego zamieszczania innych danych koniecznych dla skutecznego poparcia listy kandydatów.

Podkreślić należy, że zasady dotyczące zbierania podpisów pod listami kandydatów obowiązują wszystkie komitety w równym stopniu, a zatem przyjęcie

odmiennych zasad jedynie w stosunku do jednego z nich spotkać mogłoby się z zarzutem dyskryminacji pozostałych.

Wobec powyższego, na podstawie art. 218 § 3 zd. 2 Kodeksu wyborczego w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.